

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 2020 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072 - фінанси, банківська справа та страхування

Керівник роботи:

_____

(підпис)

Г.В. Салтикова

Студент:

_____

(підпис)

М. Грігоніте

Група:

Ф-61/2

Суми
2020

ЗАВДАННЯ

РЕФЕРАТ

Дипломна робота : 31 ст, 1 табл, 7 рис., 40 посилань

Актуальність дослідження ґрунтується на тезі, що виявлення і вирішення основних проблем, що існують на валютному ринку, являє собою одне з пріоритетних завдань НБУ, як мегарегулятора грошового ринку країни.

Мета роботи – на основі аналізу та оцінки особливостей управління валютними ризиками в системі валютних відносин України запропонувати шляхи його вдосконалення.

Об'єкт дослідження – економічні відносини, що виникають в процесі управління валютними ризиками на макрорівні та шляхи їх вдосконалення.

Предмет дослідження – процес управління валютними ризиками в системі валютних відносин.

Методи дослідження - систематичні, історичні та логічні підходи, абстракція, формалізація, моделювання, індукція та дедукція, аналіз та синтез, а також такі конкретні аналітичні методи, як порівняння, групування, структурні (вертикальні), динамічний (горизонтальний) та аналіз коефіцієнтів.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та переліку посилань. У вступі доводиться актуальність мети дослідження, вказується об'єкт та предмет дослідження. У першому розділі дипломної роботи наведені основні поняття, що пов'язані з валютними ризиками, описані методи управління ними та основні засади нормативно-правового регулювання валютних ризиків в Україні. У другому розділі проведено аналіз стану управління валютними ризиками в сучасній валютній системі України, досліджено основні показники розвитку валютних відносин в Україні та стан вітчизняних банківських установ. Третій розділ присвячений перспективам вдосконалення процесу управління валютними ризиками в Україні.

ВАЛЮТНІ ВІДНОСИНИ, ВАЛЮТНІ РИЗИКИ, ВАЛЮТНИЙ РИНОК,
ВАЛЮТНА ПОЗИЦІЯ БАНКУ, МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ
РИЗИКАМИ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН	5
1.1 Сутність валютних ризиків та особливості валютних відносин	5
1.2 Методи управління валютними ризиками	7
1.3 Нормативно-правове регулювання валютних відносин в Україні	11
2 СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН	13
2.1 Аналіз сучасних тенденцій валютного регулювання в Україні	13
2.2 Дослідження основних показників розвитку валютних відносин в Україні	15
2.3 Оцінка валютних позицій вітчизняних банківських установ	19
3 ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	22
3.1 Ключові проблеми розвитку вітчизняного валютного ринку	22
3.2 Напрями підвищення ефективності управління валютними ризиками в Україні	23
3.3 Заходи щодо вдосконалення валютних відносин на вітчизняному ринку надання банківських послуг	27
ВИСНОВКИ	29
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	32
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Актуальність теми. Валютна політика є складовою частиною грошово-кредитної політики і грає важливу роль в економічному розвитку держави, як на внутрішньому ринку, так і на міжнародній арені. Тому виявлення і вирішення основних проблем, що існують на валютному ринку, являє собою одне з пріоритетних завдань Центрального банку, як «мегарегулятора» грошового ринку країни. Однак в нашій країні, такого важливого сегменту економіки приділяється недостатньо уваги з боку регулюючого органу. Тому тема управління валютними ризиками в системі валютних відносин є надзвичайно актуальною та потребує подальшого дослідження.

Проблемним питанням у сфері виявлення особливостей управління валютними ризиками в системі валютних відносин присвячені праці таких авторів як: Бабійчук Т. П., Боришкевич О. В., Вакалюк В. А., Веріга Г. В., Дзюблюк О. В., Клименко О. М., Козакевич О. Р., Лавров Р. В., Нідзельська І. А., Олійник А. А., Чуницька І. І., Шталь Т. В. та ін.

Мета роботи – на основі аналізу та оцінки особливостей управління валютними ризиками в системі валютних відносин України запропонувати шляхи його вдосконалення.

Відповідно до поставленої мети, необхідно вирішити ряд завдань:

- визначити сутність валютних ризиків та особливості валютних відносин;
- дослідити методи управління валютними ризиками;
- обґрунтувати нормативно-правове регулювання валютних відносин в Україні;
- провести аналіз сучасних тенденцій валютного регулювання в Україні;
- здійснити дослідження основних показників розвитку валютних відносин в Україні;
- оцінити валютні позиції вітчизняних банківських установ;

- обґрунтувати ключові проблеми у процесі розвитку вітчизняного валютного ринку;
- виявити напрями підвищення ефективності управління валютними ризиками в Україні;
- розробити заходи щодо вдосконалення валютних відносин на вітчизняному ринку надання банківських послуг.

Об'єкт роботи – економічні відносини, що виникають в процесі управління валютними ризиками на макrorівні та шляхи їх вдосконалення.

Предмет роботи – процес управління валютними ризиками в системі валютних відносин.

Теоретичною та інформаційною основою дослідження є законодавчі та нормативні акти, навчальні матеріали, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених різних шкіл та напрямків щодо основних понять, принципів та окремих аспектів предмету дослідження, матеріалів наукових конференцій, преси, офіційна статична інформація, дані статистичної звітності.

Методи дослідження. Робота базується на застосуванні діалектичного підходу до вивчення економічних явищ та процесів, що передбачає комплексне виявлення моделей, тенденцій, зв'язків та взаємозв'язків, які постійно змінюються та розвиваються. У ході дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи, як систематичні, історичні та логічні підходи, абстракція, формалізація, моделювання, індукція та дедукція, аналіз та синтез, а також такі конкретні аналітичні методи, як порівняння, групування, структурні (вертикальні), динамічний (горизонтальний) та аналіз коефіцієнтів.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН

1.1 Сутність валютних ризиків та особливості валютних відносин

В процесі обігу валютних цінностей можуть виникати, змінюватися та припинятися валютні правовідносини. Такі відносини мають важливе значення для держави, оскільки забезпечують її економічну самостійність. Це обумовлено тим, що національна економіка кожної держави все більше стає залежною від економічного розвитку сусідніх країн, відбувається активний товарообмін, експорт та імпорт послуг і т. п. Разом із тим, всі названі економічні відносини неможливі без опосередкування їх валютними цінностями. Як наслідок, відбувається правове оформлення валютних відносин, підсилюється роль валютно-правових норм у регулюванні внутрішньо-національних валютних відносин [20, с. 98]. Формування управління валютними ризиками в Україні розпочалося одночасно з формуванням національної грошової системи, складовою частиною якої вона є. Валютні ризики є частиною комерційних ризиків, на які схильні учасники міжнародних економічних відносин, в табл. 1.1 розглянемо авторські поняття валютного ризику.

Таблиця 1.1 Поняття валютного ризику

№	Автор	Визначення
1	Бабійчук Т. П. [7, с. 91]	Валютний ризик банку – наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют і цін на банківські метали.
2	Боришкевич О. В. [10, с. 28]	Валютний ризик банку – коливання курсів (валютних курсів) породжують ризик при експортно-імпортних операціях.
3	Веріга Г. В. [12, с. 35]	Валютний ризик банку – це ризик втрат у зв'язку з несприятливою зміною вартості іноземної валюти щодо валюти держави, де розміщений банк.

Продовження табл. 1.1

№	Автор	Визначення
4	Дячек В. В. [16, с. 23]	Валютний ризик банку – це імовірність того, що зміна курсів іноземних валют призведе до збитків унаслідок зміни ринкової вартості активів та пасивів банку.
5	Коляда Т. А. [20, с. 98]	Валютний ризик банку – це передусім імовірність того, що зміна курсів іноземних валют призведе до збитків унаслідок зміни ринкової вартості активів та пасивів банку.

Валютний ризик або ризик втрат обмінного курсу, пов'язаний з інтернаціоналізацією банківського ринку, створенням транснаціональних (спільних) організацій та банківських установ та диверсифікацією їх діяльності та являє собою можливість втрати грошових коштів внаслідок коливань курсу [19, с. 8].

У той же час обмінний курс змінюється по відношенню один до одного через багато чинників, наприклад: через зміни вітчизняної вартості валют, постійний перепоповнення грошових потоків з країни в країну, спекуляції тощо. Ключовим фактором, який характеризує будь-яку валюту, є ступінь довіри до валюти резидентів та нерезидентів. Впевненість у валюті складного багатофакторного критерію складається з декількох показників, наприклад: показника довіри до політичного режиму ступеня відкритості країни, лібералізації економіки та режиму обмінного курсу, експортно – імпорتنний баланс країни, основні макроекономічні показники та віра інвесторів у стабільність майбутнього розвитку країни [24].

Однак фактично це твердження стосується лише певного типу валютного режиму, а саме вільно плаваючого курсу. На сьогоднішній день у світовій практиці існує кілька типів валютних режимів залежно від особливостей кожної конкретної країни.

Отже, валютний ризик – це ризик втрат через несприятливі зміни валютних курсів під час операцій з їх купівлі-продажу. Валютний ризик

виникає лише за наявності відкритої позиції. Валютні операції, як правило, поділяються на «готівкові» та «термінові».

1.2 Методи управління валютними ризиками

Форми і методи управління валютними ризиками залежать від конкретних умов розвитку економіки, стану платіжних балансів, міжнародних відносин, а також внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Процеси глобалізації, розвиток фінансових ринків, розширення зовнішньоекономічної діяльності підприємств значно збільшують вплив валютних ризиків на результати діяльності не тільки фінансових організацій, а й компаній нефінансового сектора. Все частіше компанії стикаються з необхідністю формування ефективної системи управління валютними ризиками, яка передбачає вирішення таких завдань, як ідентифікація і оцінка валютного ризику, вибір стратегії попередження або елімінування виникаючих загроз.

Адекватна оцінка розмірів і наслідків реалізації ризику є основою прийняття правильного рішення про його хеджуванні або попередженні. Беручи до уваги поточну економічну і геополітичну ситуацію в Україні, вітчизняні компанії, що діють на зарубіжних ринках, стикаються зі зростаючою загрозою збитків від девальвації українського рубля відносно основних світових валют. Зростання обсягів простроченої заборгованості, а також значне збільшення витрат з обслуговування зовнішньої заборгованості корпоративного нефінансового сектора зумовлює зростаючу необхідність вдосконалення системи управління валютними ризиками компанії, як в цілому, так і в розрізі її складових компонент, зокрема, оцінки та аналізу розмірів її валютних ризиків і відповідних резервів [8, с. 15].

Дослідження сучасних підходів до оцінки валютного ризику нефінансової компанії і їх апробація на практиці дозволить здійснювати вибір

стратегій елімінування ризиків та інструментів їх хеджування. Таким чином, основною метою даного дослідження є виявлення адекватності застосування існуючих методик оцінки валютних ризиків для українських компаній нефінансового сектора в умовах економічної нестабільності і розробка відповідних програм їх хеджування.

В даний час існує велика кількість методів аналізу і оцінки валютних ризиків, які покликані захистити фінансові результати компаній від негативної динаміки валютних ризиків. Найбільшого поширення набуло так зване «натуральне хеджування», яке передбачає приведення доходів і витрат компанії до одного знаменника. У докризовий період українські компанії широко використовували так звані «валютні застереження», які являють собою включаються в текст контракту умови, відповідно до яких можуть бути переглянуті суми платежу пропорційно зміні курсу валюти, застереження з метою страхування експортера або кредитора від ризику знецінення валюти [13, с. 71].

У світовій практиці найбільш поширеними методами оцінки валютних ризиків є методи стохастичного аналізу [20, с. 98], які припускають визначення ймовірності виникнення збитків (втрат) компанії від настання ризикової валютної ситуації на основі статистичних даних попереднього періоду і встановлення області (зони) ризику, коефіцієнтів ризику і т. д. Основними перевагами даних методів є можливість здійснити аналіз та оцінити різні варіанти розвитку подій, а також врахувати численні фактори валютного ризику з урахуванням ретроспективних даних в рамках єдиного методичного підходу.

Слід зазначити, що на практиці в якості основної метрики, заснованої на використанні стохастичного підходу, використовується метрика RiskMetrics [8, с. 15]. У цій технології базовою мірою ризику є ризикова вартість (Value-at-Risk, VaR), яка визначається як найбільший очікуваний збиток (втрати) по активу, який із заданою вірогідністю може отримати компанія протягом прогнозованого періоду. В цьому випадку VaR визначає прикордонний рівень,

який можливі збитки (втрати) не перевищать із заданою вірогідністю. Дана метрика використовується компаніями, щоб оцінити ризикованість виникають в результаті їх діяльності відкритих валютних позицій протягом певного періоду часу при нормальних умовах. VaR є оцінкою максимально можливих втрат (тобто зменшення ринкової вартості валютної позиції) інвестиції, яка могла б реалізуватися протягом певного часового горизонту, в нормальних ринкових умовах (яка визначається заданим рівнем довіри) [13, с. 71].

Важливим аспектом при побудові системи управління валютними ризиками є визначення рівня толерантності компанії до ризику. Рівень толерантності до ризику визначається як максимальний рівень допустимих втрат, які істотно не вплинуть на кінцеві результати діяльності підприємства і можливості досягнення поставлених цілей. При цьому слід враховувати співвідношення розмірів вигод і розмірів ризику. Рівень толерантності до певного виду ризику компанія може встановлювати в процентному співвідношенні до основних показників своєї діяльності: розмірами власного капіталу, обсягом чистого прибутку або виручки.

При перевищенні розмірів можливих втрат від реалізації ризику встановленого компанією рівня толерантності до ризику виникає необхідність у вживанні заходів по зниженню величини ризику до прийняттого рівня. Оцінка розмірів ризиків компанії є необхідною основою для центральної компоненти системи управління валютними ризиками – вибору стратегії і методів управління, а саме – розробка низки заходів їх затвердження та реалізація. Розглянемо більш докладно можливість мінімізації валютних ризиків Групи за допомогою хеджування з використанням похідних фінансових інструментів.

Визначимо методи управління валютними ризиками:

1. Внутрішні методи являють собою зниження ризиків в рамках комерційної діяльності компанії. В їх число входять:

1.1. Закриття валютної позиції за рахунок придбання необхідного обсягу валюти, з якою працює фірма. Цей підхід використовується, якщо у підприємства підписано багато контрактів з експорту та імпорту.

1.2. Компенсація, тобто коригування цін в рублях на основі показників зростання валюти.

1.3. Диверсифікація – підписання договорів в валютах, що володіють різними тенденціями зміни курсів. В результаті використання такого методу управління досягається рівновага активів і зобов'язань, але тільки в тому випадку, якщо збігаються терміни надходжень і виплат в певній валюті.

1.4. Валютна обмовка або внесення в експортно-імпортні контракти валютного застереження, причому останні бувають двох видів: розрахунок суми угоди в стійкій валюті або внесення в договір умови про зміну його вартості при коливанні курсу узгодженої сторонами валюти [27, с. 112].

2. Зовнішні методи – це хеджування ризиків за допомогою похідних фінансових інструментів: форвардів, ф'ючерсів, опціонів різних видів.

2.1. Стратегія компенсації, а саме коригування рублевих цін на товар, відповідно до зростання курсу євро. Але відзначимо, що це неефективний метод, адже продукція має високу ступінь еластичності, тобто при збільшенні прайса компанія втрачає частку ринку і, відповідно, прибуток.

2.2. Зміна валюти оплати за контрактами з європейськими постачальниками з євро на долари. Цей метод також може бути марний, якщо постачальники відмовляються приймати оплату в євро, побоюючись курсових збитків.

2.3. Хеджування ризиків, пов'язаних з валютою, за допомогою фінансових інструментів є оптимальним варіантом:

2.4. Можна придбати актив в євро, припустимо, вексель або облігацію для компенсації курсових втрат на платежах в євро зростанням курсової вартості цінних паперів. Однак при такому методі доведеться «заморозити» кошти в цінні папери, а дозволити собі цього компанія не може [14, с. 35].

Так, до основних методів управління валютними ризиками варто віднести: валютні обмеження; зміну паритетів (девальвацію та ревальвацію); регулювання ступеня конвертованості валюти, режиму валютного курсу; дисконтну та девізну політику, в тому числі валютні інтервенції [24].

Отже, відповідно до вище проведеного дослідження основних методів управління валютними ризиками, варто відзначити, що традиційними методами організації валютного ринку в світі та в Україні є девальвація і ревальвація, які наразі застосовуються в практиці сучасних грошово-валютних відносин. Сутність дії цих двох протилежних явищ полягає у відповідному зниженні або підвищенні валютного курсу.

1.3 Нормативно-правове регулювання валютних відносин в Україні

Головною метою правового регулювання валютних відносин є створення ефективного правового механізму валютного регулювання шляхом нормативного закріплення статусу резидентів та нерезидентів, принципів проведення валютних операцій, повноважень і функцій органів валютного контролю, відповідальності за порушення валютного законодавства. Валютні правовідносини при цьому виступають юридичною формою вираження та закріплення валютних відносин.

Важливою ознакою валютних правовідносин є те, що вони мають змішаний характер – тобто одночасно публічний і приватноправовий. На дану особливість валютних відносин звертав увагу О. М. Журба, який зазначав, що норми валютного законодавства носять як правило адміністративно-правовий характер і рефлексують, наприклад, на цивільно-правові угоди, предметом яких виступають валюта та валютні цінності, у тому сенсі, що ці угоди повинні здійснюватись в порядку, передбаченому законом [17, с. 4]. У зв'язку з цим і виникає певний комплексний характер правового регулювання валютних правовідносин. Крім вищезазначених специфічних ознак валютних

правовідносин, слід також ще окремо зазначити про необхідну ознаку валютних правовідносин, яка полягає у присутності іноземного елемента в якості суб'єкта. Так, наприклад, до валютних правовідносин слід відносити угоди, пов'язані зі здійсненням розрахунків між резидентами та нерезидентами в національній валюті, а обіг національної валюти в межах країни між резидентами – не є валютним обігом а є грошовим і не є об'єктом валютних правовідносин.

Основними нормативно-правовими активами України, які дозволяють здійснювати валютне регулювання є: Закон України «Про валюту і валютні операції» [1], Постанова Правління Національного банку «Про затвердження Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України» [2], Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями» [3], Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей» [4], Закон України «Про інвестиційну діяльність» [5], Закон України «Про режим іноземного інвестування» [6].

Отже, позитивним кроком до розвитку фінансових операцій є встановлення названими законопроектами однакового режиму оподаткування для біржових і позабіржових фінансових інструментів і забезпечення можливості віднесення на фінансовий результат збитків від таких операцій незалежно від того, чи вчинені операції з метою хеджування. В умовах фінансової та економічної кризи запропоновані заходи сприятимуть не тільки створення правової бази для функціонування в Україні світового фінансового центру, а й дозволять істотно полегшити вихід з кризи різних галузей української економіки, створять додаткові можливості для залучення капіталу, компенсації можливих збитків платників податків, додадуть додатковий імпульс до розвитку біржової торгівлі товарами, що обертаються на позабіржовому ринку.

2 СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН

2.1 Аналіз сучасних тенденцій валютного регулювання в Україні

Економіка України, стаючи в даний час складовою частиною міжнародного ринку товарів, послуг, капіталів і технологій, переживає період дозрівання і поліпшення системи державного регулювання в галузі зовнішньої торгівлі. У системі регулювання ринкової економіки значне місце займає валютна політика, інструментом здійснення якої вважається валютне регулювання [32].

Ринкові інструменти валютного регулювання, так само, можна поділити на інструменти прямого та непрямого регулювання. Під прямими економічними інструментами валютного регулювання необхідно пам'ятати важелі і заходи прямого впливу на суб'єктів валютного ринку, які породжують у останніх очікуване монетарною владою відхилення розмірів проведених транскордонних заходів (головним чином за рахунок їх подорожчання). Інструментами прямої дії вважаються оподаткування транскордонних грошових потоків; знецінення (підвищення цінності) національної валюти; парний або мультивалютний ринок (формальне фіксування двох або кількох курсів національної валюти для різноманітних типів грошових операцій і учасників валютних відносин); неодмінна резервування [20, с. 98].

Використання непрямих економічних інструментів валютного регулювання не визначено для прямого впливу на поведінку суб'єктів валютного ринку. Основним завданням для даної групи інструментів є гальмування непотрібних спрямувань на валютному ринку і дієва корекція певних макроекономічних показників. Непрямі інструменти не виявляють безпосереднього впливу на розміри проведених валютних операцій, але їх застосування призводить до виправлення учасниками валютного ринку особистих цілей щодо характеру і обсягу виконуваних валютних операцій. Так, припустимо, використання валютних інтервенцій дає можливість

монетарній владі припиняти атаки на державну валютну одиницю, згладити вагомі коливання валютних курсів, перетворити утворилося протягом на валютному ринку, що надає економічним агентам всього лише деякі орієнтири для прийняття рішень [23, с. 171].

Основним органом реалізації валютного регулювання та валютного контролю в Україні є Національний банк України, крім нього деякі функції валютного контролю виконують Державна податкова адміністрація та Державний митний комітет України.

Задля підведення підсумків представимо порівняльну характеристику валютного регулювання після введення нового Закону в дію (рис. 2.1).

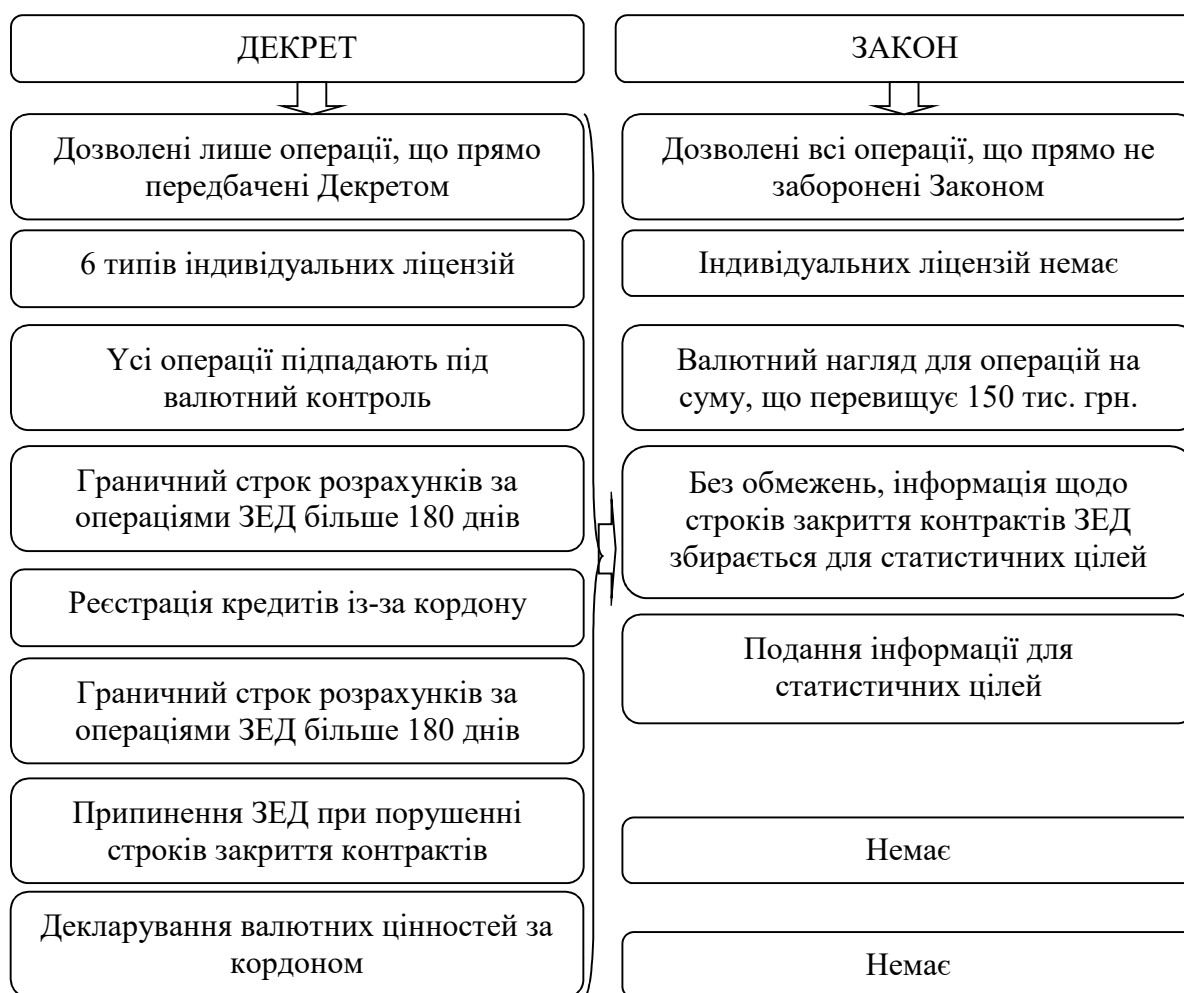

Рисунок 2.1 - Порівняльна характеристика валютного регулювання в Україні

[22, с. 7]

Отже, новий Закон більш ліберальний, гнучкий, має спрощену процедуру обміну валюти та відповідає потребам сьогодення. Для можливості

оцінки валютного регулювання в Україні за останні роки проведемо аналіз основних факторів впливу на тенденції розвитку валютного ринку. Так, вплив обмінних курсів і зміни політичного характеру є одним із головних об'єктів дослідження, хоча обмінний курс традиційно виявився дуже складним для моделювання, а особливо для прогнозування. Останнім часом вищезазначене завдання ускладнювалось структурними змінами на фінансових ринках. Крім того, валютні кризи та зміни режимів обмінного курсу на ринках, що розвиваються, вивели на перший план наслідки невідповідності балансу іноземної валюти для зв'язку між обмінним курсом і реальною економічною діяльністю. Завдяки введенню в дію нового Закону України «Про валюту і валютні операції» Національний банк намагається досягнути збільшення рівня іноземних інвестицій.

2.2 Дослідження основних показників розвитку валютних відносин в Україні

Дотримуючись режиму плаваючого обмінного курсу, НБУ не спрямовує монетарну політику на досягнення певного рівня або діапазону обмінного курсу гривні. Його динаміка до іноземних валют формується під впливом ринкових чинників, що визначають попит на іноземну валюту та її пропозицію на внутрішньому ринку. Здійснюючи валютні інтервенції, НБУ не протидіє фундаментальним тенденціям, а лише згладжуємо надмірні курсові коливання, які є шкідливими для економіки та можуть призвести до накопичення зовнішньоекономічних та фінансових дисбалансів.

Упродовж 2019 року валютні інтервенції проводилися з метою накопичення міжнародних резервів та згладжування функціонування валютного ринку (Додаток А). Проведення НБУ цих операцій не перешкоджало тенденції зміцнення курсу гривні, яка домінувала на валютному ринку (рис. 2.2) [32].

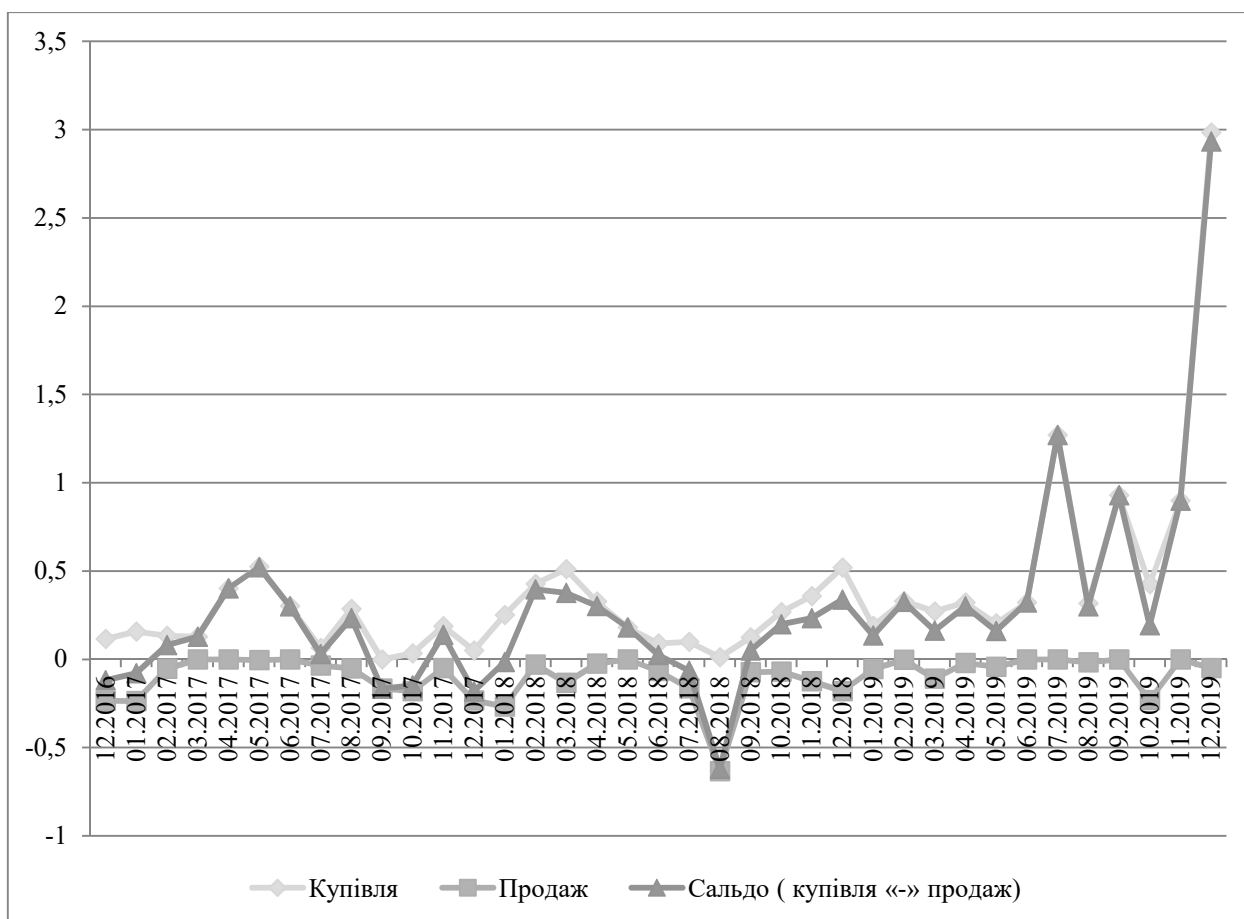

Рисунок 2.2 - Результати валютних інтервенцій НБУ упродовж 2017-2019 рр.
(млрд дол. США в еквіваленті) [32]

Збереження сприятливої ситуації на валютному ринку впродовж більшої частини року дало нам змогу продовжити нарощувати міжнародні резерви. Так, у 2019 році вони збільшилися на 22% і сягнули семирічного максимуму – 25,3 млрд дол. США [32].

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період) у 2019 р. представлено в Додатку Б. У 2019 році гривня суттєво зміцнилася як до долара США, так і до кошика валют країн ОТП (Додаток В). Ревальвація гривні, за винятком сезонних коливань та коротких післякризових епізодів корекції курсу у минулому, порівняно нове явище для України [32].

Міжнародні резерви зростають вже п'ятий рік поспіль. Ця тенденція продовжилася навіть попри входження України в період пікових виплат за зовнішнім боргом. Переважання пропозиції валюти над попитом у минулому

році, яке сприяло зростанню міжнародних резервів, було зумовлене такими чинниками:

- стійким припливом іноземного капіталу в гривневі цінні папери, емітовані державою;
- рекордною врожайністю в агросекторі;
- відносно сприятливою зовнішньою ціновою кон'юнктурою для товарів українського експорту, зокрема аграрної і металургійної продукції, упродовж більшої частини року;
- низькими цінами на імпортні енергоносії;
- стабільно високими обсягами переказів трудових мігрантів;
- збільшенням експорту ІТ-послуг;
- помірним обсягом репатріації дивідендів.

З урахуванням сприятливої ситуації на валютному ринку ми активно здійснювали валютні інтервенції, спрямовані на поповнення міжнародних резервів. Чиста купівля валюти Національним банком становила 7,9 млрд дол. США, що було найбільшим значенням за останні 14 років. Наслідки зміцнення гривні для економіки. Постійне перевищення обсягів купівлі іноземної валюти над обсягами її продажу є характерною ознакою валютного ринку 2015–2019 рр. Співвідношення обсягів готівкової купівлі-продажу долара США зображено на рис. 2.3.

Перевищення попиту над пропозицією характерне для ринку пропозиції. Результатом такої взаємодії є девальвація української гривні. При цьому необхідно відзначити перманентність такого явища (рис. 2.4).

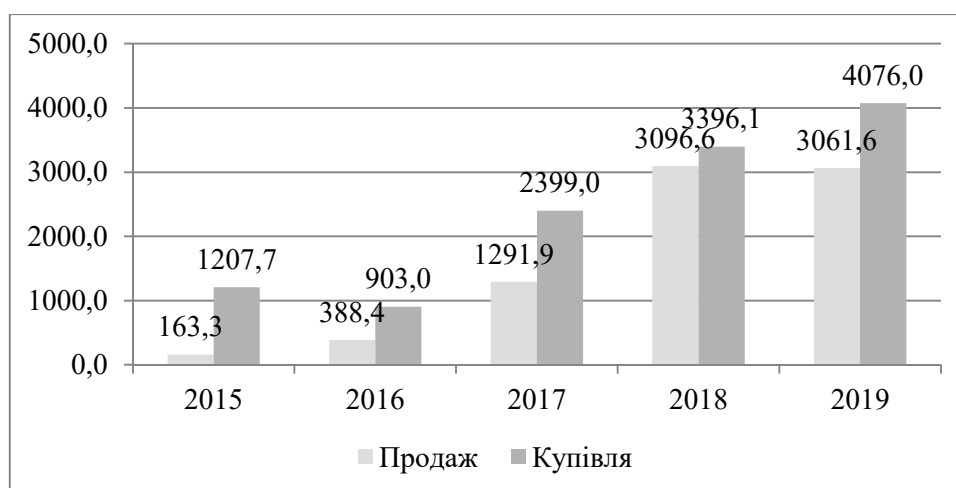

Рисунок 2.3 - Співвідношення обсягів купівлі-продажу готівкової іноземної валюти (дол. США) у 2015–2019 рр. [32]

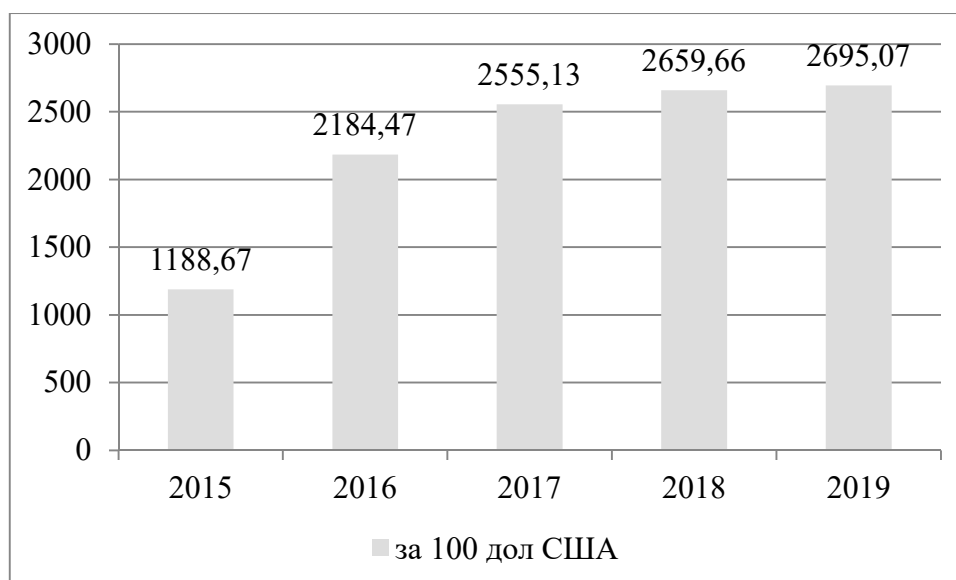

Рисунок 2.4 - Динаміка офіційного курсу гривні відносно долара США протягом 2015–2019 рр. (станом на початок року) [32]

Довготривале фіксування курсу гривні, стабілізація Нацбанком економіки від зовнішньоекономічних несприятливих чинників, зокрема проведення НБУ валютних інтервенцій на міжбанківському валютному ринку. Внаслідок таких дій величина золотовалютних резервів України суттєво коливалася впродовж 2015–2019 рр. (рис. 2.5).

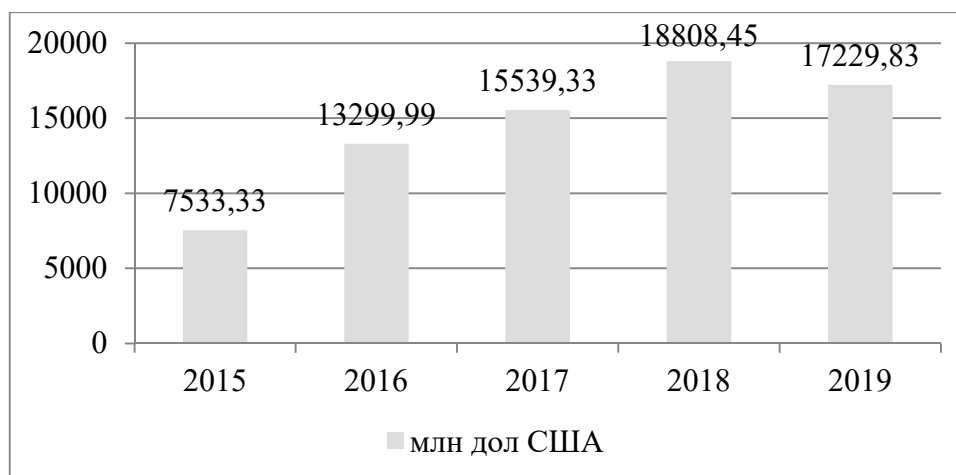

Рисунок 2.5 - Динаміка обсягів золотовалютних резервів України в 2015–2019 рр. [32]

Детально проаналізувавши наведені графіки, можна зробити висновок, що валютний ринок в Україні перебуває в україн незадовільному стані. За таких умов визначити майбутній попит та

Отже, сезонні коливання обмінного курсу створюють більшу волатильність, яка підвищує рівень інфляції. У валютній структурі боргу частка боргових зобов'язань номінованих в доларах США станом на кінець 2018 р. становила 41,2%, що у свою чергу є додатковим дестабілізуючим фактором кон'юнктури ринку, адже переорієнтація на європейські ринки супроводжується збільшенням надходжень іноземної валюти в євро.

2.3. Оцінка валютних позицій вітчизняних банківських установ

Сьогодні в Україні обсяги валютних цінностей скорочуються через негативний вплив фінансово-економічної та політичної кризи, які зумовлюють підвищення кредитних ризиків, зниження купівельної спроможності населення, зниження довіри до банків.

На рис. 2.6 наведемо діаграму, яка відображає валютну позицію вітчизняних банків.

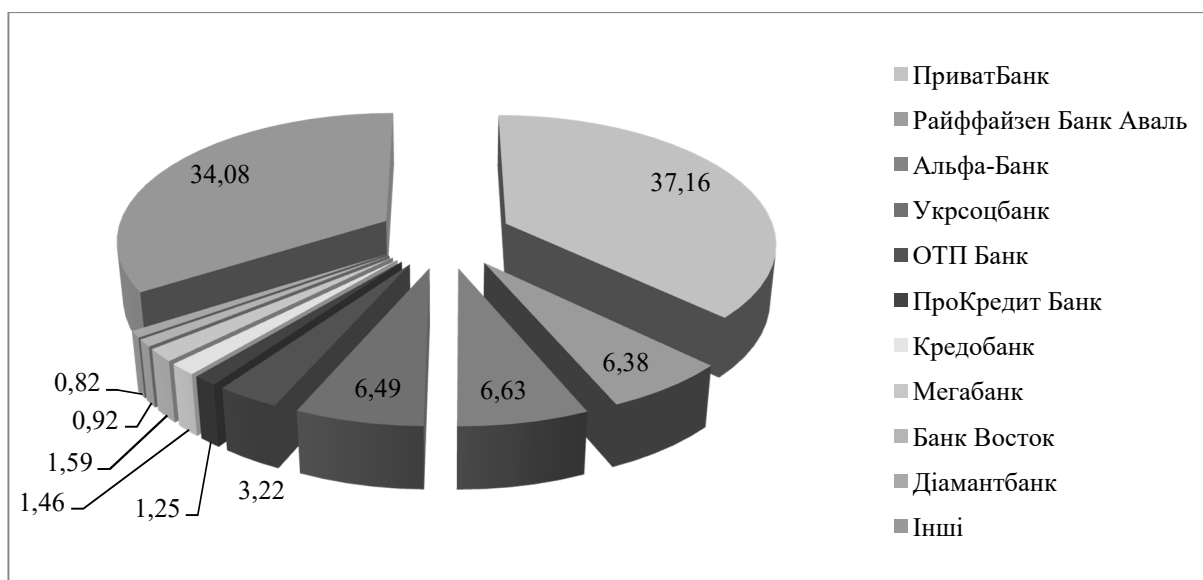

Рисунок 2.6 - Валютна позиція банків станом на 01.01.2019 р. [32]

У 2018 р., порівняно з 2017 р., визначимо банки, які збільшують свою валютну позицію: «Альфа Банк» – на 9387,41 млн. грн. (4,93%); «ОТП Банк» – на 3362,49 млн. грн. (2,08%); «ПроКредит Банк» – на 3087,7 млн. грн. (1,34%); «Кредобанк» – на 2119,16 млн. грн. (1,11%); «Банк Восток» – на 1274,14 млн. грн. (0,69%); «Діамантбанк» – на 1410,02 млн. грн. (0,69%).

Для наочності наведено діаграму, що відображає структуру валютного портфеля станом на 01.01.2020 р. для кожного з банків (рис. 2.7).

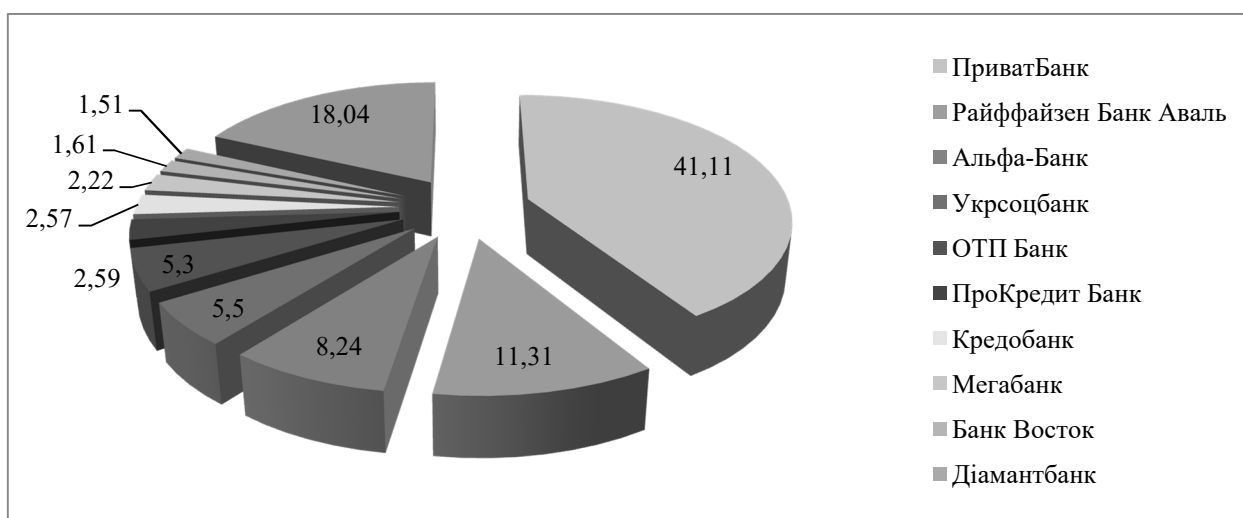

Рисунок 2.7 - Валютна позиція банків станом на 01.01.2020 р. [32]

Так, темп приросту валютного портфеля у 2018 р. склав 38,70%, а на початок 2019 р. цей показник складав 25,61%. Отже, отримання довгострокових кредитів супроводжується труднощами з боку як позичальника, так і кредитора, тому що не залучаються дорогі фінансові ресурси на тривалий період, що супроводжується валютними, політичними, макроекономічними ризиками.

Отже, майбутній розвиток валютних цінностей багато в чому залежить насамперед від стабільності валютного курсу, покращення якості активів банківської системи, збільшення ресурсної бази та відновлення довіри населення. Саме тому важливо створити всі необхідні умови задля швидкого фінансового оздоровлення та відродження інвестиційного клімату в країні.

3 ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

3.1 Ключові проблеми розвитку вітчизняного валютного ринку

Валютна політика займає незначне місце в системі грошово-кредитної політики і обмежена в основному проблемами курсової вартості гривні, яка, безумовно, відіграє значиму роль у розвитку і функціонуванні валютного ринку і економіки в цілому, але є не єдиним аспектом, на який необхідно звернути увагу. Комплексна валютна політика повинна включати і інші її напрямки – удосконалення управління міжнародними резервами (рішення проблем з їх диверсифікацією), перехід до реальної вільної конвертованості гривні і його використання як регіональної, а згодом і світової валюти, а також валютне забезпечення інноваційного процесу.

Розглянемо основні проблеми функціонування українського валютного ринку. Дуже важливою проблемою функціонування валютного ринку країни є слабе освітлення валютної політики в законодавстві, а також безліч прогалин і суперечностей в ньому, проте, останнім часом намітилася тенденція на вдосконалення регулювання валютного ринку і розширення нормативно-правової бази. Особливістю українського валютного ринку є той факт, що головні його учасники – це банки, тому, в основному, він є міжбанківським. Це може бути наслідком, в тому числі, проблем із законодавчим регулюванням даного ринку, які можуть відштовхувати дрібніших учасників від входження на нього.

Основним завданням для нашої країни є перехід до реальної вільної конвертованості гривні. Але для цього необхідно детальна і всеосяжна розробка валютної стратегії України. На даному етапі формуються два її напрямки: використання гривні як регіональної валюти і створення світового фінансового центру в нашій країні. Однак в середньостроковій перспективі рішення даного завдання не передбачається по ряду причин, пов'язаних з

нестабільністю національної валюти і політичної обстановки в країні, погіршенням міжнародних відносин із західними партнерами, зниженням обсягу іноземних інвестицій, а також триваючим застоєм в економіці.

Отже, однією з основних проблем валютного ринку, а також економіки нашої країни в цілому, є залежність від експорту сировини, внаслідок відсутності диверсифікації економіки і незначних обсягів національного виробництва готової продукції. В даний момент робиться ряд певних дій щодо диверсифікації економіки і з розвитку її виробничого потенціалу для того, щоб зменшити залежність від сировини економіки в цілому і курсу української гривні зокрема. Однак, результати цієї політики ми побачимо ще не скоро, так як перебудувати повністю економіку за короткий період часу неможливо.

3.2 Напрями підвищення ефективності управління валютними ризиками в Україні

Важливо розуміти, що тільки за умови системного розгляду того чи іншого питання можна знайти найбільш грамотне рішення. Тому має сенс позначити найбільш універсальні і в той же час різнобічні способи подолання труднощів розвитку валютного ринку України. Перш за все, необхідно продовжувати політику диверсифікації економіки і валютних резервів. Вести переговори з провідними країнами про необхідність поступового переходу до нового світового валютного порядку, який би базувався на більш широкому використанні розрахунків в національних валютах, а не фокусувався лише на їх невеликій частині (велика частина розрахунків, що здійснюються на міжнародному ринку, здійснюється в євро та доларах США).

Для підвищення впливу української гривні на міжнародній арені і для надання йому статусу регіональної валюти необхідно:

- застосовувати різного роду фінансові та кредитні пільги для експортерів та імпортерів товарів і капіталів, які здійснюють розрахунки в гривнях;

- удосконалювати механізми взаєморозрахунків – відкривати кореспондентські рахунки, розвивати міжбанківське співробітництво;

- знижувати трансакційні витрати, виявляючи і ліквідуючи адміністративні бар'єри;

- підтримувати фінансову та економічну стабільність в країні.

Також важливими завданнями валютної політики є продовження пошуку оптимального поєднання державного регулювання операцій учасників валютного ринку і ринкової ініціативи, зміцнення законодавчої бази, визначення основних правил поведінки учасників валютного ринку, відновлення довіри економічних суб'єктів до гривні та українського валютного ринку.

В основі соціально-економічного розвитку України стоїть необхідність грамотного системного підходу до вдосконалення валютної політики і розробці валютної стратегії України з урахуванням нових явищ в національній та світовій економіці. Для гармонійного розвитку валютного ринку та економіки країни необхідно визначення оптимального курсу гривні, так як його надмірна волатильність призводить до негативних наслідків. А також проведення політики щодо мінімізації валютних ризиків. Однак, в існуючих економічних умовах фіксація гривні неможлива, так як для цього немає достатніх вітчизняних золотовалютних резервів і з цієї ж причини неможливо відновлення валютного коридору в нових межах – з більш високою верхньою планкою. Можна тільки ставити завдання забезпечення відносної стійкості гривні в режимі «плавання», коливання щодо рівноважного курсу.

Виділимо основні чинники зростання або зниження курсу гривні, як одного з головних індикаторів стану українського валютного ринку:

- функціональна здатність економіки, де ВВП відображає її поточний стан. ВВП є дуже важливим показником стану економіки і знаходить своє

пряме відображення в динаміці курсу національної валюти. Прогнозні дані щодо зростання ВВП різняться, вказуючи то на зростання його темпів в короткостроковій перспективі, то на їх зниження;

– вартість нафтових продуктів (незважаючи на спроби диверсифікації економіки за коштами стимулювання національного виробництва, цей пункт залишається також актуальним для вітчизняної економіки, як і раніше). Прогноз по даному пункту зберігається більш-менш позитивний, так як домовленості з країнами ОПЕК з приводу обмеження видобутку нафти досягнуті і продовжені, що означає деяку стабілізацію на ринку нафти в середньостроковій перспективі. Отже, при збереженні цін на нафту на поточній позиції і при можливому їх зростанні, можна прогнозувати невелике зміцнення гривні (ЦБ підвищив в базовому сценарії прогноз за цінами на нафту в 2018 рік);

– активність з боку зарубіжних інвесторів (обсяг іноземних інвестицій в економіку є дуже важливим фактором, який сприяє її розвитку). На думку економістів світових інвестиційних банків, найближчим часом потоки іноземного капіталу, які надають гривні дуже істотну підтримку, закінчаться. А в наступному році розпочнеться витік капіталу з країни. Наявність санкцій і антисанкцій зменшує розміри імпорту та експорту і уповільнює темпи розвитку економіки;

– розвиток міждержавних відносин України з іншими фінансово-розвиненими державами, перш за все, це країни Європи, Японія, Китай і США. Міжнародні відносини впливають на показники ВВП країни і на темпи її економічного розвитку, тим самим впливають і на національну грошову одиницю країни. В даний момент Україна взяла курс на зближення зі східними партнерами (Китай, Японія), що може позитивно позначитися на економіці країни, проте, відносини з США і ЄС на сьогоднішній день досить прохолодні;

– економічна стабільність в країні. Згідно з розрахунками Мінфіну, гривня слід девальвувати на 10%. Абсолютно однозначно можна сказати, що поточна ситуація на валютному ринку наша влада не влаштовує, і курс гривні

повинен бути знижений, так як через низькі ціни на нафту бюджет недоотримує фінансування;

– курс на імпортозаміщення, який був узятий державою, після введення санкцій (на курс валюти даний фактор буде впливати, так як в залежності від того чи буде він здійснений в належній мірі чи ні, на пряму буде позначатися на зростанні ВВП країни). Імпортозаміщення потроху приносить свої плоди, в 2021 році експертами очікується зростання ВВП на 2,6% – це може надати гривні істотну підтримку.

Отже, для забезпечення стабільного курсу гривні необхідне об'єднання зі світовим співтовариством. Але на сьогоднішній день мають місце проблеми, які протистоять процесу валютної інтеграції гривні у світову фінансову систему. До цих проблем можна віднести невідповідність експортної структури, а також і низьку конкурентоспроможність фінансового сектора, що є результатом відсутності міцного механізму підтримки держави експортних виробництв і нестабільного стану економіки. Посилення позицій української валюти в майбутньому може привести до утворення «гривневої зони нового типу». Багато країн регіону стали б прив'язувати до цієї «гривневої зони» власні національні валюти, тому що в цьому випадку гривня придбав би статус твердій грошовій одиниці.

3.3 Заходи щодо вдосконалення валютних відносин на вітчизняному ринку надання банківських послуг

На даному рівні розвитку валютного ринку відомо чимало різних варіантів валютної стратегії, але розглядати слід найбільш прийнятні для України, з огляду на при цьому сучасну ситуацію на валютному ринку:

Ефективне використання плаваючого курсу можливо в умовах економічної і політичної стабільності держави, але здійснення в Україні подібної політики небажано, так як це може призвести до посилення інфляції

в країні. Контрольоване «плавання» валют. Втручання держави в здійснення даної політики незначно і проявляється в основному в процесі згладжування короткострокових і середньострокових коливань.

Досвід інших держав показує, що використання контрольованого «плавання» валют в Україні може привести до виникнення непередбачених кризових ситуацій на фінансовому ринку. Змішаний варіант проведення політики контрольованого «плавання», при незначній зміні валютних курсів і використанні внутрішньо-економічних заходів з регулювання економіки країни. В даний час здійснення цієї політики в Україні могло б привести до позитивних змін як на валютному ринку, так і в економіці країни в цілому. Результат від змін проявить себе не відразу, якщо враховувати, що навіть для найстійкіших економік процес перекладу власної валюти в розряд резервної є дуже складним завданням. В цьому випадку у Україні є ресурсні можливості для поширення своєї валюти в якості резервної в країнах, які є її зовнішньоторговельними партнерами.

Однією з основних завдань валютного регулювання є зменшення масштабів витоку капіталу за межі країни. В даний час для розвитку економіки Україні дана проблема є багато в чому визначальною. Причиною цього є наслідки «втечі» капіталу, які справляють негативний вплив на економіку країни. Ці наслідки виявляються в зменшенні грошової маси, скорочення пропозиції валюти, а також валютних резервів.

Отже, для становлення гривні в якості міжнародної резервної валюти необхідно активізувати роботу з розповсюдження гривні. Також вимагає збільшення частки України в світовому ВВП і зняття напруженості в міжнародних відносинах. Це призведе до досягнення стійкого економічного зростання і припливу іноземних інвестицій, які треба буде ретельно контролювати. Підводячи підсумки, можна відзначити, що в даний момент на українському валютному ринку спостерігаються ті ж структурні зміни, що і на світовому: більшість угод здійснюється в двох основних валютах (євро і долар США), а панівне становище займає американська валюта (84% операцій на

валютних біржах); основний обсяг угод на українському валютному ринку становлять валютні свопи і касові операції (61% і 35% відповідно). Однак на відміну від світового ринку, український має ряд специфічних проблем і труднощів, пов'язаних з відсутністю чітко прописаного законодавства, нестабільністю економічного розвитку, волатильністю курсу гривні і його конвертованість на міжнародній арені. Всі представлені вище проблеми потребують комплексного і опрацьованого рішення для сталого розвитку валютного ринку та економіки країни в цілому.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Визначено, що валютний ризик – це ризик втрат через несприятливі зміни валютних курсів під час операцій з їх купівлі-продажу. Валютний ризик виникає лише за наявності відкритої позиції. Валютні операції, як правило, поділяються на «готівкові» та «термінові».

Зазначено, що відповідно до вище проведеного дослідження основних методів управління валютними ризиками, варто відзначити, що традиційними методами організації валютного ринку в світі та в Україні є девальвація і ревальвація, які наразі застосовуються в практиці сучасних грошово-валютних відносин.

Досліджено, що основними нормативно-правовими активами України, які дозволяють здійснювати валютне регулювання є: Закон України «Про валюту і валютні операції», Постанова Правління Національного банку «Про затвердження Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України», Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями», Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей», Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про режим іноземного інвестування».

Визначено, що з 2016 року Національний банк України почав роботу над новою моделлю валютного регулювання в Україні, розробивши відповідну Концепцію, а також дорожню карту щодо її впровадження. На сьогоднішній день система валютного регулювання в Україні налічує понад 100 нормативно-правових актів. За підрахунками Національного банку України,

щороку в кожен нормативно-правовий акт вноситься в середньому 12 змін і доповнень.

Проаналізовано, що упродовж 2019 року валютні інтервенції проводилися з метою накопичення міжнародних резервів та згладжування функціонування валютного ринку. Проведення НБУ цих операцій не перешкоджало тенденції зміцнення курсу гривні, яка домінувала на валютному ринку.

Зазначено, що майбутній розвиток валютних цінностей багато в чому залежить насамперед від стабільності валютного курсу, покращення якості активів банківської системи, збільшення ресурсної бази та відновлення довіри населення. Саме тому важливо створити всі необхідні умови задля швидкого фінансового оздоровлення та відродження інвестиційного клімату в країні.

Досліджено, що однією з основних проблем валютного ринку, а також економіки нашої країни в цілому, є залежність від експорту сировини, внаслідок відсутності диверсифікації економіки і незначних обсягів національного виробництва готової продукції. В даний момент робиться ряд певних дій щодо диверсифікації економіки і з розвитку її виробничого потенціалу для того, щоб зменшити залежність від сировини економіки в цілому і курсу української гривні зокрема.

Виявлено, що для забезпечення стабільного курсу гривні необхідне об'єднання зі світовим співтовариством. Але на сьогоднішній день мають місце проблеми, які протистоять процесу валютної інтеграції гривні у світову фінансову систему. До цих проблем можна віднести невідповідність експортної структури, а також і низьку конкурентоспроможність фінансового сектора, що є результатом відсутності міцного механізму підтримки держави експортних виробництв і нестабільного стану економіки.

Обґрунтовано, що для становлення гривні в якості міжнародної резервної валюти необхідно активізувати роботу з розповсюдження гривні. Також вимагає збільшення частки України в світовому ВВП і зняття напруженості в міжнародних відносинах. Це призведе до досягнення стійкого

економічного зростання і припливу іноземних інвестицій, які треба буде ретельно контролювати.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 р. №2473-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
2. Про затвердження Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України : Постанова Правління Національного Банку України від 2 грудня 2019 р. №1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001500-19>
3. Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями: Постанова Правління Національного банку України від 2 грудня 2019 р. №2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19>
4. Про затвердження Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей: Постанова Правління Національного банку України від 2 грудня 2019 р. №3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003500-19>
5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 20 жовтня 2019 р. №1560-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
6. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.u>
7. Бабійчук Т.П. Роль та значення валютного ринку в функціонуванні економіки держави / Бабійчук Т.П. // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2013. - №15 – С. 90 - 93.
8. Башко В. Прогнозування валютного курсу в Україні / Башко В. // Вісник Національного банку України. – 2015. – С. 14 – 19.
9. Береславська О. Курсоутворення гривні в контексті змін у світовій валютній системі / Береславська О. // Вісник Національного банку України. – 2014. - №3 – С. 10 – 16.
10. Боришкевич О.В. Чинне валютне законодавство України та нормативно-правові акти валютного регулювання і контролю. / Боришкевич О.В. // Наукові праці НДФІ. – 2018. - №2 – С. 28 – 32.
11. Вакалюк В.А. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. / Вакалюк В.А. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. - №16. – С. 122 – 126. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/26.pdf>

- 12.Веріга Г.В. Критичний огляд категорій валютного ринку та аналіз підходів до його регулювання. / Веріга Г.В. // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. - №1. – С.34 – 55.
- 13.Веріга Г.В. Механізми регулювання валютного ринку та аналіз ефективності їх інструментів. / Веріга Г.В. // Економічний часопис ХХІ. – 2015. - №9-10. – С. 68 – 72.
- 14.Дзюблюк О.В. Валютна політика як фактор макроекономічної стабілізації. / Дзюблюк О.В. // Фінанси України. – 2016. - №11. – С. 33 – 51.
- 15.Дзюблюк О.В. Валютно-курсіві аспекти антикризової економічної політики. / Дзюблюк О.В. // Банківська справа. – 2017. - №4. – С.14 – 33.
- 16.Дячек В.В. Аналіз ефективності методів валютного регулювання у сучасних умовах міжнародної економічної діяльності. / Дячек В.В. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. - №24. – С.22 – 25.
- 17.Журба О.М. Регулювання валютного ринку України в контексті реалізації національних інтересів. / Журба О.М. // Електронний науково-практичний журнал. – 2018. - №17. – С.3- 11.
- 18.Клименко О.М. Інструменти реалізації валютної політики НБУ. / Клименко О.М. // Науковий вісник Академії муніципального управління. – 2014. - №1. – С.80 – 88.
- 19.Козакевич О.Р. Фіскальна політика у забезпеченні стабільності валютного ринку України. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. – 23 с.
- 20.Коляда Т.А. Вплив валютної політики на економічний розвиток України. / Коляда Т.А., Мала Н.Л. // Modern Economics. – 2019. - №14. – С.97 – 101.
- 21.Кузнецова А. Переваги та недоліки лібералізації валютного регулювання в Україні. / Кузнецова А. // Світ фінансів. – 2017. - №3. – С. 136 – 145.
- 22.Лавров Р.В. Сучасні тенденції валютного регулювання в Україні. / Лавров Р. В., Садчикова І. В., Середюк І. О. // Економіка та держава. – 2019. - №8. – С. 4 – 11.
- 23.Манталюк О.В. Особливості моделювання курсу національної валюти в умовах економічної кризи. / Манталюк О.В. // Вісник ХНУ. – 2016. - №4. – С. 170 – 172.
- 24.Москалюк Н. Валютне регулювання в Україні в умовах інтеграції до ЄС. / Москалюк Н., Чернявська К.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30349/МО_2019_6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

25. Нідзельська І.А. Вплив валютного регулювання на розвиток вітчизняної економіки. / Нідзельська І.А. // Фінанси України. – 2016. - №2. – С 83 – 88.
26. Олійник А.А. Національна валютна система в умовах глобалізації. / Олійник А.А. // Економічний простір. – 2016. - №110. – С. 27- 38.
27. Чуницька І.І. Інвестиційний клімат України: сутність, проблеми та шляхи їх вирішення. / Чуницька І. І., Морозова І. В. // Приазовський економічний вісник. – 2019. - №3(14). – С. 111- 117.
28. Чуницька І.І. Іноземні інвестиції в економіку України: сучасний стан та шляхи покращення інвестиційного клімату. / Чуницька І. І., Макаренко О. Я. // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2019. - №1. – С. 246 – 262.
29. Шталь Т.В. Аналіз інвестиційного клімату України та шляхи його вдосконалення. / Шталь Т.В., Доброскок Ю.Б. // Бізнес Інформ. – 2013. - №3. – С.122 – 125.
30. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
31. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extrans1.aspx?memberKey1=993&endDate=2018-11-30>
32. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162&cat_id=36674
33. Формування фінансового механізму стабілізації економіки України [Текст] : звіт про НДР (заключний)/Кер.Н.А.Антонюк.-Суми : СумДУ, 2014. -60 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39378>
34. Shuquan He. Competition among China and ASEAN-5 in the US Market: A New Extension to Shift-Share Analysis. / Shuquan He // SocioEconomic Challenges.- 2019. - №3(4). – С. 129 – 137. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://doi.org/10.21272/sec.3\(4\).129-137.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(4).129-137.2019)
35. Makiyan S.N. Macroeconomic indices and capital market: evidence from Tehran Stock Market. / Makiyan S. N., Alibeiki H. // SocioEconomic Challenges. – 2017. - №1(2). – С. 19 – 26. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://armgpublishing.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/files/sec/issue2/Makiyan_SEC_2_2017.pdf
36. Jiang Yu. Monetary Policy Surprises and the Responses of Asset Prices: An Event Study Analysis. / Jiang, Yu., Wang, G. // SocioEconomic Challenges. – 2017. - №1(3). – С. 22 – 44. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

- https://armgpublishing.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/files/sec/issue3/Jiang_SEC_3_2017.pdf
37. Smith M. A Real Options Approach To Evaluating Agricultural Investments Under Uncertainty: When To Get In And Out Of Sugarcane Production. / Smith M. // SocioEconomic Challenges. – 2018. - №2(1). – С. 21 – 34. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://armgpublishing.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/files/sec/volume-2-issue-1/2.pdf>
38. Bhowmik, D. An Econometric Analysis of World GDP Share of India during 1960-2015. / Bhowmik, D // SocioEconomic Challenges. – 2018. - №2(1). – С. 40 – 55. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://armgpublishing.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/files/sec/volume-2-issue-1/4.pdf>
39. Weldeslassie, H. A. Do Micro-Credits Work As An Effective Anti-Poverty Program For Poverty Eradication? Evidence From Ethiopia. / Weldeslassie, H. A., Vermaak, C. // SocioEconomic Challenges. – 2019. - №3(2). – С. 31 – 53. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).31-53.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).31-53.2019)
40. Yoshimori, M. Shadow Exchange Rates – Changing the Winds with Headwinds and Tailwinds. / Yoshimori, M. // SocioEconomic Challenges. – 2019. - №3(2). – С. 78 – 88. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).78-88.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).78-88.2019)
41. Goncharenko, T. Balance Between Risk And Profit In The Context Of Strategic Management: The Case Of Ukrainian Banks. / Goncharenko, T., Lopa L. // SocioEconomic Challenges. – 2020. - №4(1). – С. 111 – 121. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).111-121.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).111-121.2020)
42. Awujola, A. Examination Of The Relationship Between Oil Price Shock And Macroeconomic Variables In Nigeria. / Awujola, A., Iyakwari, A. D. B., Bot, R. E. // SocioEconomic Challenges. – 2020. - №4(1). – С. 102 – 110. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).102-110.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).102-110.2020)
43. Jiang, Yu. Monetary Policy Surprises and the Responses of Asset Prices: An Event Study Analysis. / Jiang, Yu., Wang, G. // SocioEconomic Challenges. – 2017. - №1(3). – С. 22 – 44. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://armgpublishing.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/files/sec/issue3/Jiang_SEC_3_2017.pdf
44. Obidjon, G. Research of innovation activity influence on return of stocks in industrial enterprises. / Obidjon, G. Zakharkin, O., Zakharkina, L. // SocioEconomic Challenges. – 2017. - №1(2). – С. 80 - 102. [Электронный

- ресурс]. – Режим доступа: https://armgpublishing.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/files/sec/issue2/Zakharkin_SEC_2_2017.pdf
45. Awujola, A. Examination Of The Relationship Between Oil Price Shock And Macroeconomic Variables In Nigeria. / Awujola, A., Iyakwari, A. D. B., Bot, R. E. // SocioEconomic Challenges. – 2020. - №4(1). – С. 102 – 110. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).102-110.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).102-110.2020)
46. Halil D. An Application Of Stock-Trak In ‘Investments’: What Common Mistakes Do Students Make While Studying Socioeconomic Processes? / Halil D. Kaya, Julia S. Kwok // SocioEconomic Challenges. – 2020. - №4(1). – С. 5 – 16. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).5-16.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).5-16.2020)

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 - Результати валютних інтервенцій НБУ упродовж 2017-2019 рр.

(млн. дол. США)

Дата	Купівля	Продаж	Сальдо (купівля «-» продаж)
12.2016	0,115	-0,2344	-0,1194
01.2017	0,157798	-0,2358	-0,078
02.2017	0,1336	-0,0527	0,0809
03.2017	0,1283	0	0,1283
04.2017	0,402278	0	0,402278
05.2017	0,525191	-0,004	0,521191
06.2017	0,301611	-0,0014	0,300211
07.2017	0,0647	-0,0349	0,0298
08.2017	0,285298	-0,0513	0,233998
09.2017	0	-0,1656	-0,1656
10.2017	0,034	-0,1812	-0,1472
11.2017	0,188	-0,0491	0,1389
12.2017	0,05	-0,2325	-0,1825
01.2018	0,2509	-0,2668	-0,0159
02.2018	0,4269	-0,03	0,3969
03.2018	0,51	-0,134	0,376
04.2018	0,326692	-0,024	0,302692
05.2018	0,1812	0	0,1812
06.2018	0,09	-0,066	0,024
07.2018	0,099	-0,1633	-0,0643
08.2018	0,01274	-0,63404	-0,6213
09.2018	0,1245	-0,0742	0,0503
10.2018	0,26845	-0,07	0,19845
11.2018	0,3578	-0,125	0,2328
12.2018	0,519	-0,1805	0,3385
01.2019	0,1904	-0,05433	0,136075
02.2019	0,3295	-0,003	0,3265
03.2019	0,2717	-0,1095	0,1622
04.2019	0,3215	-0,0216	0,2999
05.2019	0,2036	-0,043	0,1606
06.2019	0,3223	0	0,3223
07.2019	1,2711	0	1,2711
08.2019	0,3162	-0,0168	0,2994
09.2019	0,9303	0	0,9303
10.2019	0,4249	-0,231	0,1939
11.2019	0,8978	0	0,8978
12.2019	2,9833	-0,05	2,9333

Додаток Б

Таблиця Б.1 - Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період) у 2019 р. (грн)

Назва валюти	2019												2019
	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	
100 Австралійських доларів	1986,26	1941,95	1903,17	1906,56	1833,26	1839,50	1800,88	1712,31	1686,28	1683,62	1666,50	1622,99	1798,61
100 Англійських фунтів стерлінгів	3580,73	3529,71	3542,34	3494,70	3391,75	3358,68	3220,66	3067,21	3059,01	3121,98	3141,18	3089,39	3299,78
10 Білоруських рублів	129,17	126,06	126,31	126,73	125,92	128,04	126,45	122,99	119,19	120,58	118,56	112,04	123,50
100 Датських крон	426,17	413,35	407,43	403,40	395,11	400,29	387,30	376,46	365,50	366,86	360,79	350,76	387,79
100 Доларів США	2787,92	2716,07	2686,35	2681,15	2637,88	2650,01	2575,14	2524,70	2476,97	2480,82	2436,75	2360,94	2584,56
100 Євро	3181,75	3084,84	3040,44	3011,46	2950,37	2989,08	2891,35	2808,61	2727,66	2740,11	2695,84	2620,69	2895,18
100 Казахстанських тенге	7,37	7,20	7,11	7,07	6,94	6,93	6,71	6,53	6,40	6,37	6,28	6,15	6,76
100 Канадських доларів	2087,79	2056,14	2012,89	2003,05	1959,99	1991,04	1967,03	1902,66	1870,20	1878,61	1841,75	1791,41	1946,88
100 Молдовських леїв	162,57	158,69	156,31	151,70	146,92	145,83	144,97	142,33	139,48	141,36	139,47	136,08	147,14
100 Норвезьких крон	324,99	316,79	312,87	313,06	302,08	306,72	299,70	282,03	274,87	271,26	266,35	261,04	294,31
100 Польських злотих	741,11	715,02	707,53	702,53	686,89	700,57	679,21	646,59	626,66	636,30	629,52	613,00	673,74
10 Українських рублів	4,14	4,13	4,12	4,15	4,07	4,13	4,08	3,86	3,81	3,85	3,81	3,75	3,99
100 СПЗ	3883,98	3780,63	3740,01	3719,45	3645,09	3669,53	3559,53	3465,86	3390,03	3402,13	3351,56	3254,33	3571,84
100 Сінгапурських доларів	2052,69	2006,91	1984,36	1976,86	1925,40	1942,90	1893,45	1824,45	1794,74	1808,36	1790,12	1738,60	1894,90
100 Турецьких лір	518,29	515,31	491,60	465,67	435,93	455,73	454,26	448,45	434,05	428,20	424,89	403,74	456,34
1000 Угорських форинтів	99,36	97,04	96,28	93,82	90,84	92,62	88,93	85,98	82,14	82,59	80,93	79,19	89,14
100 Чеських крон	124,02	119,85	118,48	117,24	114,57	116,62	113,22	108,89	105,45	106,58	105,59	102,75	112,77
100 Шведських крон	309,82	294,09	289,66	287,45	274,93	281,20	274,13	261,83	254,96	253,77	252,81	250,09	273,73
100 Швейцарських франків	2820,24	2712,48	2687,03	2662,04	2606,65	2675,52	2610,11	2575,86	2501,82	2496,83	2456,08	2398,30	2600,25
100 Юанів женьміньбі (Китай)	409,85	403,10	400,32	399,11	385,47	384,05	374,52	358,51	348,00	349,19	347,14	336,31	374,63
1000 Японських єн	255,90	246,51	241,64	240,21	239,40	244,92	238,17	237,09	230,72	229,61	223,96	216,29	237,03

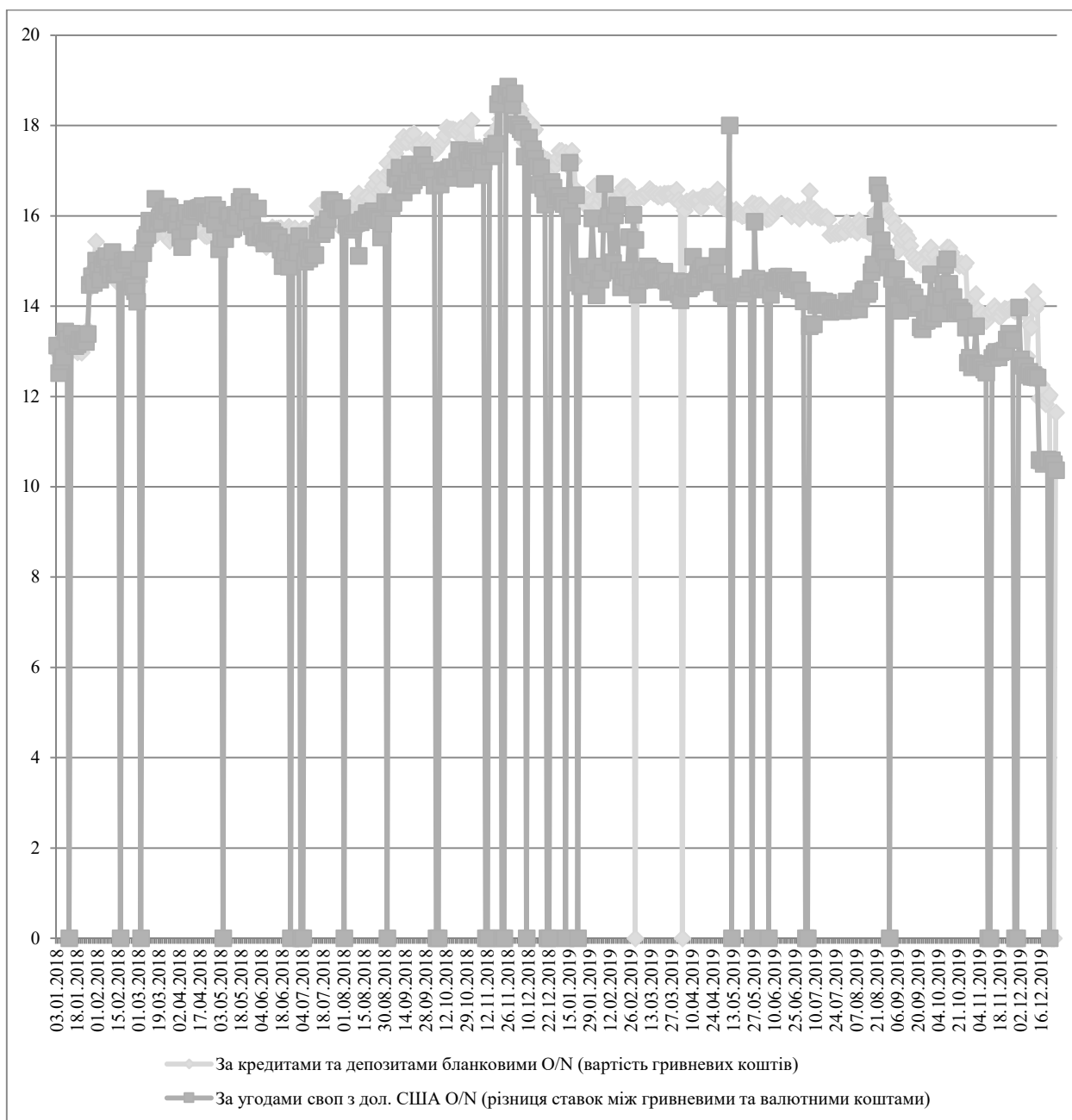

Рисунок В.1- Ринок грошей: динаміка O/N за операціями овернайт